

Palvelualojen ammattiliiton puheenjohtaja Annika Rönni-Sällinen

PAMin liittokokous 6.6.2019

Messukeskus, Helsinki

Arvoisa puheenjohtajisto, hyvät kokousedustajat, PAMin henkilökunta ja kutsuvieraat,

Olen äärettömän ylpeä saadessani seisoa nyt täällä edessänne. Olen ylpeä siitä luottamuksesta, jonka olen teiltä saanut. Jag är väldigt stolt för att få stå här. Jag är stolt över det förtroendet som jag har fått. Kun olen saanut teiltä luottamuksen PAMin puheenjohtajan tehtävään, olen saanut myös suuren vastuun. Vastuun pitää palvelualojen työntekijöiden puolta, vastuun tehdä jäsenille hyödyllisiä ratkaisuja vaikeissa tilanteissa, vastuun punnita sitä, mikä milloinkin on paras vaihtoehto toimia. Elämme monimutkaisessa maailmassa ja eikä parhaan ratkaisun tunnistaminen ole aina helppoa. Vastuu pitää sisällään myös vastuun organisaatiosta, sen toimivuudesta ja työntekijöiden hyvinvoinnista ja kehittymisestä. PAMin tulee toimintaansa kehittäessään myös organisaationa ja työnantajana toimia esimerkillisesti.

Olemme uuden kynnyksellä monessakin suhteessa. Sen lisäksi, että meillä on liitossa nyt uusi hallinto, meillä on Suomessa pian uusi hallitus ja hallitusohjelma. Uusi hallitus on aloittamassa työnsä tilanteessa, jossa sen käytettävissä ei enää ole työmarkkinoilla keskitettyjä sopimusratkaisuja, joiden varaan se voisi talous- ja työllisyyspolitiikkansa perustaa. Tämä on johtanut uuden tyyppiseen tilanteeseen hallituksen ja työmarkkinaosapuolten välillä. Tähän tilanteeseen liittyy monenlaisia kysymyksiä ja haasteita. Ammattiliitot eivät voi suostua minkäänlaiseen hallituksen sanelupolitiikkaan, mutta yhteistyötä ja kolmikantaa olemme peräänkuuluttaneet koko edellisen hallituskauden. Hallitus on antanut työmarkkinajärjestöille nyt tehtäväksi löytää keinot 60 000 uuden työpaikan luomiseksi vuoteen 2023 mennessä. Kun meidät on mukaan pyydetty, niin ryhdymme tietenkin neuvottelemaan. Tavoite on todella vaikea, mutta yrittää tietenkin pitää. Ensimmäinen osa neuvotteluista tulisi käydä jo elokuun 2019 budjettiriiheen

mennessä. Mihin nämä neuvottelut johtavat, jää myöhemmin nähtäväksi. Uusien, kunnollisten työpaikkojen luominen on tietenkin koko Suomen etu.

Rinteen hallituksen hallitusohjelmassa on monia pamilaisten työntekijöiden kannalta hyviä asioita, joista käynnistyy kolmikantainen valmistelu. Nollasopimuksiin liittyvää sääntelyä tarkastellaan uudelleen, alipalkkauksen estämiseksi etsitään uusia keinoja, työsuhteen käsite tulee päivitettäväksi siten, että työsuhteiden naamiointi muuksi kuin työsuhteiksi estetään, näin voimme pyrkiä parantamaan muun muassa alustatyöntekijöiden asemaa. Myös tasa-arvoisuuden ja samapalkkaisuuden edistämisestä on sovittu hallitusohjelmassa, muun muassa palkka-avoimuutta edistämällä. On tärkeää, että meidän asiantuntijamme osallistuvat SAK:n sisäiseen valmisteluun ja tuovat pamilaisten näkemykset ja oman asiantuntemuksensa neuvottelijoiden tueksi. Myös kaupan ja matkailualan tulevaisuus on nostettu hallitusohjelmassa esiin. Laadittavaksi tulee kaupan alan tulevaisuuden selonteko, jotta alaa voidaan kehittää strategisesti ja pitkäjänteisesti. Lisäksi käynnistetään kansallinen matkailun ohjelmakokonaisuus, jonka avulla jatketaan matkailualan kestävästä kasvusta ja tuetaan matkailuyrittäjyyden lisääntymistä. Näihin elinkeinopoliittisiin kokonaisuuksiin toivon hallituksen ottavan myös alan työntekijöiden edustuksen mukaan.

Hyvät kuulijat,

Suomessa tehtiin pitkään keskitettyjä työehtosopimusratkaisuja, joilla sovittiin palkankorotukset koko työmarkkinoille. Samalla sovittiin aina joukosta muita työelämää kehittäviä toimia. Maan hallitus osaltaan tuki työmarkkinaratkaisuja esimerkiksi veropolitiikan toimin, tällöin puhuttiin tulopoliittisista kokonaisratkaisuista. Keskitettyjen sopimusratkaisujen aika on ainakin tällä tietoa ohi. Se ei kuitenkaan tarkoita sitä, että liittotasolla neuvoteltaisiin työehtosopimuksista ilman minkäänlaista yhteistyötä tai koordinaatiota. Kuten edellinen neuvottelukierros osoitti, alakohtaiset työnantajaliitot ovat tiivistäneet keskinäistä yhteistyötään ja koordinaatiotaan merkittäväällä tavalla. Jotta työnantajapuoli ei ole neuvotteluissa sanelijan roolissa, tulee myös ammattiliittojen yhteistyötä tiivistää. Vain yhteistyöllä voimme vastata tulevaisuuden haasteisiin. PAMin tuleekin vahvasti osallistua keskusjärjestömme sisäiseen valmisteluun ja pyrkiä löytämään yhteisiä näkemyksiä muiden SAK:laisten liittojen kanssa. Keskinäinen kisailu saati riitely ei johda mihinkään hyvään. Voittajia ovat tällöin ne tahot, jotka toivovat ammattiyhdistysliikkeen heikkenemistä.

Hyvät edustajat,

Ensi syksynä ja talvena neuvotellaan taas uusista työehtosopimuksista. Syksyllä umpeutuu suurin osa teollisuuden sopimuksista. Pamilaisista aloista syksyllä neuvottelevat hiihtokeskus- ja ohjelmapalvelualat. Valmistautuminen työehtosopimusneuvotteluihin alkaa todenteolla liittokokouksen jälkeen. Tulevaan kierrokseen liittyy monia haasteita. Talouden kuva näyttää tällä hetkellä melko hyvältä, mutta kovin pitkälle ei kukaan positiivisia näkymiä uskalla luvata. Tämä varmasti tulee näkymään neuvottelupöydissä. Meillä on kuitenkin paljon alakohtaisia asioita, joita olisi saatava työehtosopimustasolla parannettua. Näitä liiton hallitus ja sopimusalatoimikunnat syksyllä kokoavat ja laittavat tärkeysjärjestykseen.

Yhä suurempi joukko pamilaisia tekee osa-aikaista työtä, koska kokoaikatyötä ei ole tarjolla. Nollasopimukset ovat lisääntyneet huolestuttavasti etenkin majoitus- ja ravitsemisalalla. Osa-aikatyö on merkittävin tekijä työssäkäyvien köyhyyden taustalla. Meidän on löydettävä uusia keinoja, joilla saadaan työntekijöille elämiseen riittävä palkka. Palkan ja sosiaaliturvan yhdistämistä tarvitaan, mutta se ei saa johtaa siihen, että työnantajat laittavat yhteiskunnan maksettaviksi pyrkimyksensä luoda työpaikoille kahden kastin työntekijöitä tai puutteensa työvuorosunnittelun osaamisessa. Pula ammattitaitoisista työntekijöistä, työkykyisten ja työhaluisten työntekijöiden vajaatyöllisyys, työssäkäyvien toimeentulon paikkaaminen sosiaaliturvalla ja julkisen sektorin kestävyysvaje on tulevaisuuden hyvinvoinnin kannalta kestämaton yhtälö. Kokoaikatyön edistäminen on nähtävä yhteiskunnallisena win-win -tilanteena, jossa kaikki hyötyvät.

Koko kansantalouden kannalta on merkittävää, että palvelualojen yritykset ovat tuottavia ja kehittyvät. Vain siten ne voivat luoda hyviä ja laadukkaita työpaikkoja. En halua palvelualoista matalapalkkaloukkua, jonne päädyttyään työntekijöillä ei ole mahdollisuuksia parantaa omaa toimeentuloaan. Kun palveluosaamista tarvitaan tulevaisuudessa myös muualla työmarkkinoilla, on palvelualojen työnantajien ymmärrettävä se, että kilpailu osaavista työntekijöistä on tullut jäädäkseen. Jotta työntekijät sitoutuvat työhönsä pitää työntekijöillä olla kunnolliset työehdot ja palkka, jolla tulee toimeen. Tämän lisäksi työntekijöillä tulee olla mahdollisuus kehittää omaan työhönsä ja osaamistaan ja kehittyä työssään. Erityisesti palvelualoilla yrityksen menestymisen edellytyksenä on osaava ja motivoitunut

henkilökunta. Arvon antaminen näille tuloksen tekijöille mahdollistaa sen, että yritys menestyy myös jatkossa.

Palvelualojen työntekijöitä tarvitaan tulevaisuudessa. Palvelualoille tarvitaan työntekijöitä tulevaisuudessa. Pamilaisten työt ovat tulevaisuuden tehtäviä. Työtehtävien muuttuessa digitalisaation ja muiden muutosten seurauksena, palvelualat kasvavat. Minä uskon, että palveluiden ja erityisesti henkilökohtaisen palvelun merkitys tulee kasvamaan tulevaisuudessa ja palveluosaamiselle on kysyntää niin pamilaisilla aloilla kuin muuallakin työmarkkinoilla. Ihmisen henkilökohtaisen kohtaamisen taitoja tarvitaan jatkossa yhä enemmän. Jatkuva uuden oppiminen on yhä tärkeämpää, ja työntekijöiden koulutuksesta ja osaamisesta on pidettävä huolta. Tässä tarvitaan kaikkien toimia. Niin yhteiskunnan, työnantajien kuin työntekijöidenkin, jotta oppiminen nähdään mahdollisuutena, ei pakkopullana.

Hyvät pamilaiset,

Ammattiyhdistysliikkeen tulevaisuuden ydinkysymys on järjestäytymisaste. Jotta meillä liittona on työehtosopimusneuvotteluissa ja keskusjärjestöllämme kolmikantapöydissä painoarvoa ja voimaa, tulee meillä olla vahva edustavuus työntekijöiden keskuudessa. Tulevan neljän vuoden yksi olennaisista kysymyksistä PAMissa on siis saada jäsenmäärä taas nousuun. Me kohtaamme jäsenhankinnassa ja työpaikkojen järjestämisessä monia haasteita. Työntekijät ovat usein nuoria ja maahanmuuttajia, joiden tietämys työelämästä voi olla vähäistä. Etenkin uudet työsuhteet ovat usein pätkä- ja silpputöitä, ja niiden ajatellaan olevan vain välivaihe elämässä. Vaihtuvuus työpaikoilla on suuri. On täysin ymmärrettävää, että tuntuu usein turhalta ja turhauttavalta uhrata aikaa ja voimia sellaisten työntekijöiden hankkimiseksi jäseniksi, jotka hetken kuluttua vaihtavat työpaikkaa.

On kuitenkin tärkeää huomata ja tunnistaa oma roolimme osana koko liittoa ja koko ammattiyhdistysliikettä. Kun työntekijä on kerran liittynyt jäseneksi, säilyy jäsenyys työpaikkaa vaihtaessa, ja siten helpottaa seuraavan työpaikan tilannetta. Vaikka jäsen vaihtaisi jossain vaiheessa alaa ja liittoa, on se kuitenkin koko ay-liikkeen etu, että ammattiliiton jäsenyys on tuttua. Meidän onkin syytä muistaa, että meidän pamilaisten merkitys koko ay-liikkeelle on suuri. Me pidämme huolta koko ay-

liikkeen tulevaisuudesta, kun huolehdimme työmarkkinoille tulevien järjestäytymisestä. Meidän pitää kantaa ylpeinä vastuumme tästä roolista!

Syksyllä on edessä myös luottamushenkilövaalit. Luottamusmiehet ovat liiton kasvot ja ääni työpaikoilla. Luottamushenkilön tehtävä on tärkeä ja se vaatii valitulta henkilöltä sitoutumista ja rohkeutta. Luottamusmiehenä ja työsuojeluvaltuutettuna toimiminen myös antaa paljon. Siinä on mahdollista jatkuvasti kehittää omaa osaamistaan ja taitojaan. Jotta yhteistoiminta työpaikoilla voi aidosti kehittyä, on luottamusmies nähtävä työpaikalla kumppanina, ei vain työnantajan vastapuolena. Jotta luottamushenkilö voi aidosti edustaa työpaikkansa henkilöstöä, on hänen tärkeä jatkuvasti kuulla ja pitää yhteyksiä jäseniin. Luottamusmiehen tärkein tuki on oma porukka, heitä luottamusmies edustaa ja he ovat hänet tehtäväänsä valinneet.

Hyvät kuulijat,

Suomalaisilla liitoilla on hieno ja kunniakas historia. Meillä on paljon tehtävänä ja puolustettavana, jotta ay-liike Suomessa jatkossakin ansaitsee ja säilyttää paikkansa. Kansainväliset esimerkit näyttävät, miten voi käydä, jos ammattiyhdistysliike menettää kannatuksensa. Emme voi kuitenkaan jäädä puolustamaan jo saavutettua, vaan meidän tulee luoda katseet tulevaan. Miettiä mitä tulevaisuuden pamilainen meiltä toivoisi, mihin suuntaan haluaisi, että tätä yhteistä laivaamme luotsaamme.

On selvää, että palvelualoilla tulee aina olemaan myös niitä tehtäviä, joihin rekrytoidaan työmarkkinoille tulevia työntekijöitä ja joihin pääsee myös ilman alan koulutusta. Liiton tehtävänä on pitää myös näiden usein heikoimmassa asemassa olevien työntekijöiden puolta. Me olemme myös nuorten, maahanmuuttajien, silppu- ja vuokratyöntekijöiden edunvalvoja. Liiton tehtävä on tuoda turvaa työelämän tuulissa ja myrskyissä. On tärkeää, että jäsenillä on sellainen olo, että liitosta saa apua. Liiton tärkein työkalu vaikuttaa työsuhteiden ehtoihin on työehtosopimus. Työehtosopimusten tuoma turva on liiton tärkein jäsenetu ja liiton on pyrittävä turvaamaan se, että jäsenet tämän edun myös saavat.

Suomessa työehtosopimusten kattavuutta on laajennettu yleissitovuusjärjestelmällä. Se tarkoittaa sitä, että liittojen sopimia

työehtosopimuksia pitää noudattaa myös niiden työnantajien, jotka eivät kuulu työnantajaliittoon. Palvelualoilla on paljon pieniä, järjestäytymättömiä yrityksiä. Niinpä yleissitovuuden merkitys on erityisesti pamilaisilla aloilla suuri. Yleissitovuus myös estää sen, että esimerkiksi kilpailutustilanteissa ei voida tehdä tarjouksia, jotka perustuisivat työehtosopimuksen tason alittavan palkan maksamiseen.

Hyvät kuulijat,

Ammattiyhdistysliike on kansainvälinen liike. Se on historialtaan kansainvälinen ja sitä sen tulee olla myös tulevaisuudessa. Työn tekijöiden eri puolilla maailmaa kohtaamat ongelmat ovat samanlaisia. Globalisoituminen on tiivistänyt keskinäisiä riippuvuussuhteita entisestään. Palkkataso ja työsuhteen ehdot Kiinassa vaikuttavat siihen, miten paljon tuotantoa on Euroopassa. Yritykset toimivat globaalisti, joten vastavoimaksi niille eivät riitä kansalliset toimijat ja toimet, vaan me tarvitsemme kansainvälistä ammattiyhdistysliikettä ja vaikuttamista niin Euroopan kuin koko maailman laajuisesti.

Vi behöver också nordiskt samarbete. Jag har haft möjligheter att lära känna nordiska kollegor och samarbeta med dem både i mitt tidigare arbete i PAM och i FFC. Det är ju viktigt att försöka hitta en gemensam syn inom Norden. Vi är starkare tillsammans. Det är också lättare att hitta en gemensam syn och mål inom Norden då vi har mycket likadana samhälls- och arbetsmarknadsmodeller.

Merkittävä tulevaisuuteen väistämättä vaikuttava tekijä on ilmastonmuutos ja sen hillintään tähtäävät toimet. Pariisin ilmastopöytäkirjassa on pitkälti kansainvälisen ammattiyhdistysliikkeen ansiosta oikeudenmukaisen siirtymän käsite. Sillä tarkoitetaan sitä, että siirtyminen hiilineutraaliin yhteiskuntaan tulee tehdä oikeudenmukaisella tavalla. On huolehdittava siitä, että työntekijöille, joiden työpaikat ovat vaarassa, löydetään töitä muualta. On huolehdittava työntekijöiden osaamistasosta, jotta työpaikan ja alan vaihdokset ovat mahdollisia. On huolehdittava siitä, että kamppailua ilmastonmuutosta vastaan eivät maksa heikoimmassa asemassa olevat, vaan taakka jakautuu tasaisesti. Jotta yhteinen tahtotila toimista ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi voi löytyä, on pystyttävä poistamaan pelot. Pelot työpaikan menetyksestä, pelot oman toimeentulon puolesta. Meillä on kuitenkin vastuu ja velvollisuus toimia. On pystyttävä vähentämään uhkia ilmastonmuutoksen seurauksista. Kuivuuden ja sään ääri-

ilmiöiden aiheuttama inhimillinen kärsimys ja taloudelliset menetykset sekä ilmastopakolaisuuden aiheuttamat uhat turvallisuudelle ja hyvinvoinnille ovat niin vakavia ja vaikutuksiltaan arvaamattomia, että niiden ehkäisemiseksi on toimittava nyt, kun se on vielä mahdollista.

Meidän tulee löytää oma roolimme tässä kaikessa. Liiton pitää olla aktiivisesti mukana keskustelussa ja kartoittamassa esimerkiksi niitä muutoksia, joita eri aloilla ja eri työtehtävissä nähdään todennäköisiksi tai mahdollisiksi. Uuden hallituksen ohjelmassa on kirjaus toimialakohtaisista tiekartoista siirtymiseksi vähäpäästöisyyteen. Peräänkuulutan hallitusta ottamaan tässä työssä huomioon myös työntekijöiden näkemykset. Liiton pitää myös löytää keinoja tukea jäseniään tässä muutoksessa.

Minä toivon, että tulevaisuuden pamilaiset ovat aktiivisesti kehittämässä työpaikkojensa toimia esimerkiksi energiatehokkuuden suhteen. Mutta samalla toivon, että toimet tehdään työpaikalla yhteistyössä siten, ettei samalla heikennetä työntekijöiden toimeentuloa ja työehtoja. On tärkeää, että yrityksissä toimet mietitään yhdessä tarkkaan ja hyvästä työstä ja ideoista palkitaan myös henkilökuntaa. Näin sitoutetaan kaikki toimimaan samaan suuntaan ja varmistetaan toimien toteutuminen käytännössä. Jos ilmastotoimet vaikuttavat päälle liimatulta viherpesulta ja vaikuttavat siten, että eurot siirtyvät työntekijöiden pussista työnantajalle, kääntää se toimet itseään vastaan eikä edistä ilmastonmuutoksen torjuntaa.

Hyvät pamilaiset,

Haluan olla johtajana helposti lähestyttävä, avoin, oikeudenmukainen, vastuullinen, esimerkillinen ja rohkea. Toivon ja uskon, että nämä arvot ja toiminta niiden mukaisesti ovat tuoneet minut tähän hetkeen. Näitä samoja asioita haluan nähdä tulevaisuudessa myös liiton edustavan.

Haluan, että liitto ei ole kaukana jossain, vaan me kaikki yhdessä, joka näkyy työpaikalla. Minä haluan, että PAMista tulee jäsenelle mieleen ensimmäisenä työpaikan luottamusmies tai joku muu paikallinen liiton aktiivi, ei Ympyrätalo saati puheenjohtaja. Haluan, että luottamusmiehiin, osastoihin ja liiton toimistoon on helppo ottaa yhteyttä ja että yhteydenottoihin suhtaudutaan vakavasti ja palvelualojen ammattilaisten ansaitsemalla asenteella. Liiton toiminnan tulee olla mahdollisimman avointa ja erilaiset näkemykset ja ratkaisut tulee pystyä

perustelemaan. Pitkän linjan neuvottelijana tiedän, että kaikista asioista ei voi aina kertoa, mutta sekin pitää pystyä sanomaan ja kertomaan se, mikä voidaan.

Oikeudenmukaisuuden ja vastuullisuuden tulee mielestäni itsestään selvästi olla osa liiton toimintaa. Ammattiyhdistysliikkeen perusolemukseen kuuluu toiminta oikeudenmukaisen yhteiskunnan puolesta. Vastuullisuus on sana, joka liitetään nykyään moneen. Me vaadimme työnantajilta vastuullisuutta yhteiskuntaa ja työntekijöitä kohtaan. Ammattiliiton toiminnassa vastuullisuuden tulee näkyä monin tavoin, meillä on vastuu eritoten jäseniin päin. Mutta meiltäkin vaaditaan vastuullisuutta myös muuhun yhteiskuntaan nähden, jotta yhteiskunnallinen hyväksyttävyytemme säilyy. Esimerkillisyyttä on se, että toimii itse, kuten vaatii muiden toimivan. Rohkeutta on se, että puolustaa heikommassa asemassa olevaa, rohkeutta on myös pitää puoliaan ja rohkeutta on myös ottaa välillä riskejä, kun pitää kehittää uutta. Rohkeutta on myös tunnustaa virheensä niiden sattuessa.

Minä toivon, että tulevaisuudessa meistä jokainen voi olla ylpeä omasta liitostaan ja voi innolla kertoa eteenpäin, miksi kannattaa liittyä tähän meidän upeaan joukkoomme. Minulle parasta ay-liikkeessä on aina ollut yhdessä tekeminen yhteiseksi hyväksi. Se, että ihmiset yhdessä ovat enemmän kuin tekijöidensä summa. Ay-liike/PAM on joukkue. Me todistimme reilu viikko sitten, mitä yhtenäinen joukkue voi saavuttaa, kun se laittaa yhteisen edun kaiken edelle. Tarvitaan taitoa, itseluottamusta ja ennen kaikkea tahtoa toimia yhteisen päämäärän eteen. Sitä työtä, yhteishenkeä ja tarvittaessa uhrautumista toistemme puolesta haluan nähdä tulevaisuuden PAMissa. Kun me uskomme meihin, kun me uskomme yhteiseen tekemiseen, kun me uskomme siihen, että olemme hyvän puolella ja tulevaisuuden palveluksessa, me voimme saavuttaa ihmeitä. Sitä minä toivon teiltä kaikilta. Sen eteen minä lupaan tehdä töitä.